

veniji. Koristne podatke in gradivo so prispevali: Milenko S. Filipović (Različita etnološka grada iz Rame), Augustin Kristić (Kreševska čaršija in kreševska sermija), Camil Sijarić (Iz narodnog života Bihora i Pešteri) in Alija Bejtć (Prilozi proučavanju naših narodnih pjesama).

Tako pomeni drugi zbornik Biltena stvaren napredek v pogledu tehtnosti znanstvenih prispevkov in razširjenju kroga sodelavcev tudi na zamejstvo kot po obsegu ter slikovni in ostali opremi.

Radoslav Hrovatin

Pavel Josef Šafařík, Slovanský národopis. K vydání připravila Hana Hynková za spolupráce Josefa Hůrského a Luboše Reháčka. Československá akademie věd. Ustav pro ethnografii a folkloristiku. Klasikové vědy, sekce filosofie a historie. Nakladatelství ČS A V Praha 1955. Str. 289 + 7 kart.

Drobno, a tehtno delo enega izmed utemeljiteljev slavistike, ki je deloval tudi v Novem Sadu, izšlo dvakrat leta 1842, tretjič pa 1849, je v pričujoči izdaji ponatisnjeno na str. 6—175 z obsežnimi podčrtnimi opombami (380), ki pojasnjujejo današnjemu bralcu osebna in krajevna imena z nadrobno navedbo naslovov del pri pisateljih itd. Šafaříkovo delo ni etnografsko v današnjem smislu, marveč geografsko, zgodovinsko in filološko in je imelo namen, prikazati meje, jezikovne značilnosti in literaturo slovanskih narodov. Pri tem je upošteval etnična imena in postavil osnove kompleksni zgodovinsko-etnografski metodi, ki jo uporabljata danes raziskovanje slovanske etnogeneze. Postal je tudi učitelj L. Niederleju, ki je njegovo metodo poglobil in v knjigi »Slovanski svet« (poslovenil J. Glonar) napisal moderno osnovo za etnografsko orientacijo v smislu Šafaříkovega dela.

Knjiga je v času izida in še pozneje s svojo pravno silo in temeljito obravnavanim gradivom budila narodno zavest pri Slovanih, pa tudi raziskovalno vneto. Šaj je nudila gradivo raznim domoznanskim vedam in dopolnjevala istega avtorja Slovanské starožitnosti (1837), Zgodovino slovanskega jezika in literature (1824) in Zgodovino južnoslovanske književnosti (1864—65, s Copovim prispevkom) kot osnovni pregled svoje stroke. Slovence obravnava v 3. poglavju, § 13, s pregledom o bivališču in značilnostih jezika Južnih Slovanov, posebej pa v § 16 pod naslovom »Nareči korutansko-slovenske« (str. 71 do 78). V opombah bi želeli nekaj pravilnejših podatkov, tako namesto 280 op., str. 74, »Savinja« k Š. besedilu »Savničari na Savnici« pravilno: »Sčavnica v Slovenskih gorica«; k nejasnemu »Zilavci« naj bi opomba 283 poleg nem. imena reke povedala tudi slov. obliko Ziljani; tudi ni jasno, da so »Slavonti... v horách pod onmi (Rezijani) ve Furlanech« — Beneški Sloven(c)i. Tudi pri pregledu slovstva motijo netočnosti, kot Truber, Articae... namesto Arcticae, naziv »časopis« za Kranjsko Čbelico, netočen naslov Kúzmičevega Nuovega zakona (9 napak) in več tiskovnih pogrškov.

V knjigi so objavljene kot sestavni del tri razprave, ki pojasnjujejo pomen in značaj Šafaříkovega dela z raznih strokovnih gledišč. Hana Hynková razpravlja O pomenu Šafaříkovega Slovanskega národopisa za slovansko etnografijo (183—197). Na osnovi Š. korespondence s Kollárjem prikazuje njegov odnos do ljudstva, do samostojnosti slovanskih narodov in njegovo pojmovanje jezika. O imenovanem delu samem govori prav malo. Poudarja, da je Š. ugotavljanje slovanskih etničnih meja bilo podprto z obilnim gradivom in opozarja na sodobnost njegove metode dela.

Luboš Reháček govori v razpravi Slovanský národopis s filološkega gledišča (198—217) o tem, kako je Š. zbral gradivo za svoje delo po prijateljih po vsem slovanskem svetu. Njega filološki del je nastal ob sodelovanju začetnikov ruske slavistike, n. pr. Sreznjevskega za gradivo o Južnih Slovanih. Čeprav je del poljudno, ima trdne znanstvene osnove. Prinaša prve oznake slovanskih jezikov in osnovne podatke o literaturah. Avtor pregledno ocenjuje te Š. orise.

Najobsežnejša je razprava Josefa Hürskega *Vznik in poslanstvo S. Slovanskega zemljevida* (218—288). Nadrobno razbira na osnovi S. zapuščine, dopisovanja in kart nastanek njegovega zemljevida slovanskih dežel, ki ga je priložil Slov. narodopisu in tudi s tem naredil pomembno dejanje. Največje poglavje je posvečeno S. pripravam za kartografski prikaz južnoslovanskega ozemlja. O Slovencih je bil na osnovi Staničevih (po Copu), Jarnikovih, Slomškovich, Vrazovih in Metelkovich prispevkov najpodrobneje in najpravilneje poučen. Priobčena je (str. 267) Sreznjevskega skica o slovenski narodnostni meji v Kanalski dolini, ki je prispela prepozno za uporabo. To poglavje bi bilo treba pri nas prevesti, kakor je tudi nujno, da nam kdo razišče Safařikove stike s Slovenci in njegov pomen za nas, kot je storil to Fr. Kidrič o Dobrovškem.

Prikazana pomembna izdaja je važen prispevek k razjasnitvi slovanske znanstvene preteklosti, pa tudi živ klic naraščaju vseh naših domoznanskih strok, da nam je nujno potreben študij slovanskih jezikov, ki smo jih tako zanemarili, in po njih znanstvene literature, ako želimo uspešno oploditi svoja prizadevanja za ohranitev sodobne ravni naših znanosti.

Vilko Novak

Hurský Josef, Vylidňování a asimilace slovanských obcí v Gradišti. — S 13 kartografskými přílohami a náčrtý v textu. — Slovanský ústav, Praha 1952. — 372 str. — (Izdano kao rukopisni koncept.)

Hurský Josef, Slovanský živel v Gradišti-Burgenlandu a jeho dolno-rakouském pomezí (Kartografická znázornění současného i původního rozložení sídel). — Se 4 map. přílohami a 4 kartogramy v textu. — Sep. iz »Sborník Čs. společnosti zeměpisné«, roč. 1950. — Praha 1950. — 14 str.

Hurský Josef, Sidelně zeměpisný ráz slovanských obcí v Gradišti-Burgenlandu. — Se 4 kartogramy. — Sep. iz »Sborník Čs. společ. zeměpisné«, roč. 1952. — Praha 1952. — 14 str.

Hurský Josef, K otázce slovanské kolonizace Gradiště-Burgenlandu. — Se 4 kartogramy. — Sep. iz »Sborník Čs. společ. zeměpisné«, roč. 1953. — Praha 1953. — 12 str.

Hurský Josef, Slovanská stěhování na Moravské pole v 16. a 19. století. — Se 3 kartogramy. — Sep. iz »Sborník Čs. společ. zeměpisné«, roč. 1954. — Praha 1954. — 13 str.

Kako napis prvoga djela kaže, ono je demografskoga i statističkoga značaja prikazujući i suvremeno stanje i kretanje naseljenosti »slavenskoga arhipelaga« (kako ga je nazvao Czoernig) na području Burgenlanda-Gradišća, množenje i jačanje tih naselja i njihovo nazadovanje, od davnine do danas. Ne ograničuju se samo na konstatacije čistih demografsko-statističkih data već ih zdušno komentira i interpretira i daje djelu kao cjelini historijski značaj, koji se ogleda već u samom mnoštvu raznovrsnih i na mnogo mjesta crpenih historijskih dokumenata (popis sve iskorištene grade na str. 351—355). Ništa bolje ne ilustrira tu historijsku stranu djela nego na primjer u tekstu iskorištena (i u prijevodu donesena i u faksimilu priložena) isprava iz 1573. g., gdje neki austrijski staleži optužuju naseljenike Hrvate i nastoje da se odbijaju odnosno vraćaju, dok ih car pokušava u svom reskriptu donekle uzeti u zaštitu — dakako zbog njihove vojničke vrijednosti.

Djelo je krato historijskim, statističkim, kulturnim i drugim pojedinostima, često posve novim i dosad nepoznatim i bez izuzetka zanimljivim — no koje nije ovdje moguće ni letimice doticati. Bitno u djelu najbolje će predočiti njegovih pet osnovnih poglavlja, rasčlanjenih dalje u niz odsjeka, od kojih bi svaki zavrijedio poseban prikaz: Gradišće i tamošnja slavenska naselja kao cjelina (s pregledom 6 glavnih grupa: Haci, Poljaci, Doljanci, Stoji sjevni i južni — nazvani tako od ostalih po tome, što su štokavci — porapski